

Sygn. akt I CSK 210/17

POSTANOWIENIE

Dnia 29 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa A. S.A. w W.
przeciwko Miastu W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 listopada 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 24 listopada 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 czerwca 2015 r. Sąd Okręgowy w W. zasądził od miasta W. na rzecz A. S.A. z siedzibą w W. 158.249,33 zł z ustawowymi odsetkami od kwot: 151.472, 56 zł od 9 grudnia 2011 r. i 6.776,77 zł od 11 lutego 2012 r., w obu przypadkach do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda 11.530 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanego.

W skardze kasacyjnej strona pozwana jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazała na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Zdaniem pozwanego w sprawie występują następujące, istotne zagadnienia prawne:

1. czy posiadacz zależny nieruchomości, który zawarł umowę dzierżawy (poddzierżawy) tej nieruchomości z innym jej posiadaczem zależnym, który nie był uprawniony do wydzierżawienia tej nieruchomości i o tym wiedział, a poddzierżawiający tę nieruchomość nie zachował należytej staranności, zawierając umowę dzierżawy (poddzierżawy) i nie sprawdził, czy wydzierżawiający mu nieruchomość legitymuje się prawem do jej wydzierżawienia (poddzierżawienia) jest posiadaczem w dobrej, czy też w złej wierze;

2. czy można uznać, że spełnienie świadczenia przez podmiot korzystający z nieruchomości, bez zgody i wiedzy jej właściciela, jako posiadacz zależny, polegające na zapłacie właścicielowi tej nieruchomości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z niej, w sytuacji uzależnienia przez właściciela tej nieruchomości możliwości wydzierżawienia temu podmiotowi innych nieruchomości od zapłaty ww. wynagrodzenia, powoduje, że spełnienie świadczenia przez ten podmiot nastąpiło w celu uniknięcia przymusu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jeżeli skarżący jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz istotność tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z dnia 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07,

nie publ.; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, nie publ.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, nie publ.; z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, nie publ.; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.).

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania prowadzi do oceny, że skarga nie czyni zadość wskazanym wymaganiom. Żadne z przedstawionych zagadnień nie wywołuje poważnych wątpliwości i z tego względu nie może być uznane za istotne.

Odpowiedź na pierwsze z pytań nie budzi wątpliwości, zważywszy, że za posiadacza w złej wierze uznaje się tego, który wie, iż nie przysługuje mu skuteczne względem właściciela uprawnienie do władania rzeczą albo wprowadzie o tym nie wie, ale przy dołożeniu należytej staranności powinien wiedzieć (ostatnio zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 360/14, nie publ.; por. też uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 76/15, OSNC 2016, nr 12, poz. 138 oraz z dnia 8 grudnia 2016 r., III CZP 86/16, OSNC 2017, nr 9, poz. 98). Reguły te mają zastosowanie także do posiadacza zależnego („podposiadacza” zależnego) wywodzącego swe władztwo od innego posiadacza zależnego, przy czym jest on w złej wierze także wtedy, gdy wie (powinien wiedzieć przy dołożeniu należytej staranności), iż posiadacz zależny, od którego wywodzi swe prawo, jest nieuprawniony do władania rzeczą względem właściciela (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 1974 r., II CR 246/74, OSPiKA 1976, z. 2, poz. 29). Przedstawione przez stronę skarżącą zagadnienie prawne jest wyrazem nie tyle poważnych wątpliwości prawnych, ile polemiki ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego, który w oparciu o poczynione w sprawie ustalenia ocenił, że domniemanie posiadania w dobrej wierze (art. 7 k.c.) nie zostało obalone. Rzecz bowiem w tym, że zdaniem strony pozwanej nie można uznać, iż posiadacz zależny dołożył należytej staranności, jeżeli nie sprawdził, czy wydzierżawiający mu

nieruchomość legitymuje się prawem do jej wydzierżawienia (poddzierżawienia). Ocena tej kwestii jest jednak ściśle związana z okolicznościami konkretnej sprawy, a zgodnie z utrwalonym poglądem istotne zagadnienie prawne należy sformułować w sposób ogólny i abstrakcyjny, tak, by mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego, a wątpliwości z nim związane muszą mieć charakter wyłącznie prawny, czyli nie mogą obejmować elementów stanu faktycznego sprawy (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, nie publ. oraz z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.).

Również drugie z zagadnień nie może być oderwane od konkretnego stanu faktycznego, ponieważ nie można abstrakcyjnie określić, czy odmowa wydzierżawienia nieruchomości w razie odmowy spełnienia nienależnego świadczenia stanowi przymus w rozumieniu art. 411 pkt 1 k.c. Ponoszone przez posiadacza konsekwencje majątkowe takiej odmowy mogą mieć różną wagę w zależności od okoliczności konkretnego przypadku. Na marginesie warto jednak zwrócić uwagę, że w doktrynie i orzecznictwie Sądu Najwyższego wyraźnie dominuje tendencja do szerokiego ujmowania przesłanki spełnienia świadczenia w celu uniknięcia przymusu określonej w art. 411 pkt 1 k.c. Jest ona kojarzona z każdą sytuacją, w której świadczenie nienależne nie jest spełniane dobrowolnie, lecz pod wpływem nacisku wynikającego z okoliczności, np. w celu uniknięcia niekorzystnych i często nieodwracalnych skutków (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2005 r., II CK 177/05, nie publ., w którym zaznaczono, że pojęcie „przymusu” nie może być interpretowane w sposób zwiężający; zob. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2017 r., II CSK 541/16, nie publ.; za szerokim ujęciem Sąd Najwyższy opowiedział się także w wyroku z dnia 9 sierpnia 2012 r., V CSK 372/11, nie publ.). Za takim ujęciem przemawia niewątpliwie praktyczne spostrzeżenie, że sytuacje, w których świadczący całkowicie dobrowolnie spełnia świadczenie, wiedząc, iż jest ono nienależne, należą do wyjątkowych.

Zważywszy ponadto, że w sprawie nie wystąpiły przesłanki nieważności postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozagę - w granicach zaskarżenia

- z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.), na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

jw